

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

RDs

**MATERIAŁY POMOCNICZE
do kursów specjalistycznych**

Robert Rozenek ■ Jerzy Przasnyski ■ Marta Paw

KIEROWANIE RUCHEM DROGOWYM

Legionowo 2016

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

RDs

MATERIAŁY POMOCNICZE
do kursów specjalistycznych

Robert Rozenek ■ Jerzy Przasnyski ■ Marta Paw

KIEROWANIE RUCHEM DROGOWYM

Legionowo 2016

Kierownik projektu:

mł. insp. Elżbieta Kołodziejska-Powalska

Kierownik Zakładu Ruchu Drogowego Centrum Szkolenia Policji

Koordynator merytoryczny:

kom. Zenon Mikulski

Materiały pomocnicze do kursu specjalistycznego w zakresie ruchu drogowego – część szczególna, wprowadzonego decyzją nr 471 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 listopada 2013 r. (Dz. Urz. KGP z 2015 r. poz. 7, z późn. zm.).

© Copyright by Centrum Szkolenia Policji
Legionowo 2016

Wydawca wyraża zgodę na zwielokrotnianie i rozpowszechnianie publikacji przez jednostki organizacyjne Policji do użytku służbowego.

Opracowanie graficzne, korekta, skład komputerowy oraz druk:

Wydział Wydawnictw i Poligrafii

Centrum Szkolenia Policji

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1. Podstawy prawne kierowania ruchem drogowym przez policjantów	7
2. Sposób dawania poleceń i sygnałów do kierowania ruchem na skrzyżowaniu	9
3. Przygotowanie do kierowania ruchem na skrzyżowaniu	16
4. Ruch wahadłowy	18
5. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniach	21
5.1. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniu, po którym odbywa się ruch pojazdów szynowych	21
5.2. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniu w parach	22
6. Sposoby prezentacji czynności kierowania ruchem podczas nauki	24
Zakończenie	24
Bibliografia	25

WSTĘP

Do podstawowych zadań policjantów ruchu drogowego należy kierowanie ruchem drogowym. Jednym z wielu zadań jest czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach. Sygnały i gesty wykonywane przez policjanta na skrzyżowaniu muszą być jednoznaczne i zrozumiałe dla osób, dla których są przeznaczone, co w znacznym stopniu ułatwi płynność ruchu. Policjant będący na skrzyżowaniu kieruje ruchem za pomocą postawy i ruchów rąk, tarczy do zatrzymania pojazdów, a w warunkach niedostatecznej widoczności – latarki wyposażonej w światło czerwone lub zielone albo tarczy do zatrzymania pojazdów ze światłem odblaskowym. Musi pamiętać o zasadach bezpieczeństwa podczas kierowania ruchem – powinien mieć na uwadze nie tylko bezpieczeństwo swoje, ale również wszystkich uczestników ruchu. Policjant podczas czynności związanych z kierowaniem ruchem powinien być wyposażony w kamizelkę barwy żółtej z elementami odblaskowymi z napisem „Policja”. Dla zwrócenia uwagi kierujących i pieszych na dawane sygnały może używać gwizdka. Uczestnicy ruchu mają obowiązek stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli.

W niniejszej publikacji omówiono podstawy prawne kierowania ruchem drogowym, jak również przedstawiono postawy, gesty i sygnały występujące w czasie kierowania ruchem na skrzyżowaniu. Został w niej opisany sposób kierowania ruchem drogowym na skrzyżowaniu w kształcie litery T oraz na skrzyżowaniu, na którym odbywa się ruch pojazdów szynowych. Omówiono również sposób kierowania ruchem w parach.

Opracowanie stanowi teoretyczne wprowadzenie do tytułowego zagadnienia, mające służyć pomocą w trakcie realizacji zadań służbowych wykonywanych nie tylko przez policjantów ruchu drogowego, ale też przez policjantów komórek patrolowo-interwencyjnych.

1.

Podstawy prawne kierowania ruchem drogowym przez policjantów

○ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355, z późn. zm.)

Jednym z podstawowych zadań Policji jest *ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania* (art. 1 ust. 2 pkt 2).

○ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.)

Podstawą prawną do kierowania ruchem drogowym jest **art. 129 ust. 1**:

Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie należą do zadań Policji.

Ustawa reguluje zasady ruchu drogowego na drogach publicznych, w strefach zamieszkania oraz strefach ruchu, zasady i warunki dopuszczenia do tego ruchu, wymagania w stosunku do osób kierujących pojazdami i innych uczestników ruchu, wymagania w stosunku do innych uczestników ruchu niż kierujący pojazdami oraz zasady i warunki kontroli ruchu drogowego.

Art. 5 opisuje obowiązki uczestników ruchu drogowego lub innych osób znajdujących się na drodze:

1. *Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli, sygnałów świetlnych oraz znaków drogowych, nawet wówczas, gdy z przepisów ustawy wynika inny sposób zachowania niż nakazany przez te osoby, sygnały świetlne lub znaki drogowe.*
2. *Polecenia i sygnały dawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli mają pierwszeństwo przed sygnałami świetlnymi i znakami drogowymi.*
3. *Sygnały świetlne mają pierwszeństwo przed znakami drogowymi regulującymi pierwszeństwo przejazdu.*

Art. 6 wskazuje, kto jest uprawniony do wydawania poleceń lub sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze, **art. 53 ust. 3** opisuje obowiązki kierującego pojazdem uprzywilejowanym, **art. 129 ust. 1** wskazuje uprawnienia Policji.

○ **Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393, z późn. zm.)**

Rozporządzenie określa znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie i zakres obowiązywania. W **§ 108, 109, 111 ust. 1 i § 112** zostały opisane postawy i sygnały dawane przez uprawnione osoby.

§ 108. 1. *Kierujący ruchem daje sygnały za pomocą postawy i ruchu rąk.*

2. *Postawa, w której kierujący ruchem jest zwrócony bokiem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza zezwolenie na wjazd na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem, a dla pieszych – zezwolenie na wejście na jezdnię.*

3. *Postawa, w której kierujący ruchem jest zwrócony przodem lub tyłem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem, a dla pieszych – zakaz wejścia na jezdnię.*

4. *Podniesienie ręki do góry przez osobę kierującą ruchem oznacza mającą nastąpić zmianę do-tychczas danego sygnału. Dla uczestników ruchu, dla których ruch był zamknięty, oznacza, że za chwilę będzie dawany sygnał oznaczający zezwolenie na wjazd lub wejście, a dla uczestników ruchu, dla których ruch był otwarty, oznacza, że za chwilę będzie dawany sygnał zakazujący wjazdu lub wejścia.*

5. *Ręka osoby kierującej ruchem wyciągnięta poziomo, poprzecznie do kierunku jazdy zbliżających się pojazdów, oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem.*

§ 109. 1. *Sygnał oznaczający nakaz zatrzymania pojazdu jest dawany:*

- 1) *w warunkach dostatecznej widoczności – tarczą do zatrzymywania pojazdów,*
- 2) *w warunkach niedostatecznej widoczności – tarczą do zatrzymywania pojazdów ze światłem odblaskowym lub światłem czerwonym albo latarką ze światłem czerwonym.*

2. *Tarcza do zatrzymywania pojazdów, o której mowa w ust. 1, ma kształt czerwonego koła z białym obrzeżem.*

3. *Umundurowany policjant, inspektor Inspekcji Transportu Drogowego, żołnierz Żandarmerii Wojskowej i żołnierz wojskowych organów porządkowych mogą w warunkach dostatecznej widoczności dawać sygnał do zatrzymania pojazdu samą ręką.*

4. *Osoby nadzorujące bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię dają sygnał do zatrzymania pojazdu przez uniesienie w górę kwadratowej tarczy barwy żółtej ze znakiem B-20 z żółtym napisem i obrzeżem.*

§ 111. 1. *Sygnał dźwiękowy dawany przez osobę kierującą ruchem lub uprawnioną do jego kontroli jest sygnałem ostrzegającym uczestników ruchu lub zwracającym uwagę na inne sygnały albo polecenia.*

§ 112. *Przepisy § 108–111 stosuje się odpowiednio do kolumn pieszych, jeźdźców i poganaczy.*

○ **Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 143)**

Określa organizację i sposób kierowania ruchem drogowym oraz osoby upoważnione do wykonywania czynności związanych z daniem poleceń i sygnałów uczestnikom ruchu lub innym osobom znajdującym się na drodze oraz szczegółowe warunki i sposoby wykonywania tych czynności.

2.

Sposób dawania poleceń i sygnałów do kierowania ruchem na skrzyżowaniu

Przed podjęciem czynności kierowania ruchem drogowym policjant jest obowiązany powiadomić dyżurnego stanowiska kierowania właściwej terytorialnie jednostki Policji o przystąpieniu do wykonania tych czynności. Natomiast przed rozpoczęciem kierowania ruchem zapoznaje się ze skrzyżowaniem, a zwłaszcza z jego konfiguracją, oznakowaniem poziomym, pionowym, sygnalizacją świetlną oraz natężeniem ruchu i jego strukturą. Podejmując kierowanie ruchem drogowym, policjant powinien zająć odpowiednie miejsce na skrzyżowaniu zapewniające jego dobrą widoczność i bezpieczeństwo oraz sprawne i skuteczne wykonywanie czynności związanych z kierowaniem ruchem. Jeżeli policjant podejmuje kierowanie ruchem drogowym w miejscu, gdzie znajdują się tory tramwajowe, wybiera miejsce do kierowania usytuowane poza nimi. Policjant kierujący ruchem powinien zająć miejsce na skrzyżowaniu zapewniające jego dobrą widoczność i bezpieczeństwo. Będąc na skrzyżowaniu, policjant zwraca uwagę na:

- poprawność podawanych gestów (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym, Dz. U. z 2016 r. poz. 143),
- kolejność podawanych gestów,
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa oraz umiejętność unikania zagrożeń w ruchu drogowym,
- wykroczenia uczestników ruchu drogowego.

Ważnym elementem w kierowaniu ruchem jest pozycja podstawowa.

Linia barków wskazuje otwarty kierunek ruchu, ręce opuszczone wzdłuż tułowia, głowa wykonuje zwroty w lewo i w prawo, nogi w lekkim rozkroku (fot. 1a i 1b);

● Fot. 1a

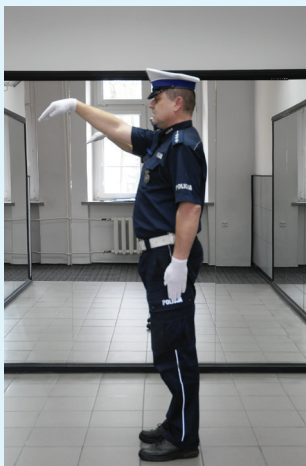

● Fot. 1b

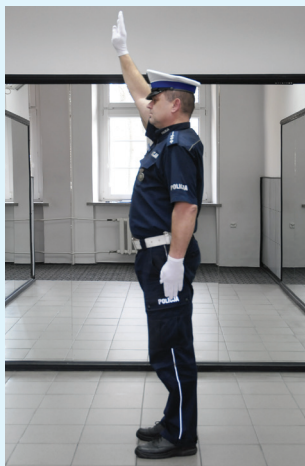
Gest do zmiany ruchu (uwaga w razie przejazdu pojazdu uprzywilejowanego)

W celu wykonania zmiany kierunku ruchu policjant kierujący ruchem wybiera najdogodniejszy moment, a następnie:

- 1) podnosi prawą rękę przodem do góry, tak aby dłoń znalazła się powyżej głowy, a ręka była lekko zgięta w łokciu (fot. 2a, 2b i 2c); podczas podnoszenia ręki i po zakończeniu tej czynności kierujący ruchem upewnia się, czy wszyscy uczestnicy ruchu zastosowali się do sygnału zabraniającego wjazdu i wejścia na skrzyżowanie;

● Fot. 2a

● Fot. 2b

● Fot. 2c

- 2) wykonuje zwrot o 90° w lewo lub w prawo z podniesioną prawą ręką do góry, po upewnieniu się, że wszyscy opuścili skrzyżowanie;
- 3) wyciąga poziomo obie ręce w bok na wysokość barków (fot. 3);

UWAGA!

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 143) przedstawia policjanta podczas otwarcia kierunku ruchu z dłońmi wyciągniętymi poziomo w bok na wysokość barków, gdzie wewnętrzna strona dłoni skierowana jest ku dołowi. Celem zwiększenia bezpieczeństwa kierujących oraz policjanta kierującego ruchem drogowym, zaleca się w tym geście skierowanie wewnętrznej strony dłoni w kierunku nadjeżdżających pojazdów.

● Fot. 3

● Fot. 4

● Fot. 5a

● Fot. 5b

- 4) prawą ręką zgiętą w łokciu wykonuje ruch łukiem przed sobą (dłoń na wysokości twarzy) do lewego barku; jednocześnie lewą rękę zgina w łokciu i kieruje w górę za siebie na wysokość lewego ucha, po czym obie ręce opuszcza w dół wzdłuż tułowia (fot. 4).

Policjant będący na skrzyżowaniu, czynności opisane w pkt 3 i 4 wykonuje tylko raz. Następną czynnością policjanta będącego na skrzyżowaniu jest przywołanie lewoskrętów. W przypadku sprowadzania pojazdu do kierującego ruchem na linię osi skrzyżowania (na kierunku otwartym) kierujący ruchem powinien wykonać ręką ruch po łuku w płaszczyźnie pionowej, zginając rękę harmonijnie w łokciu, nadgarstku i samej dłoni (fot. 5a i 5b).

Innym sygnałem wyrażonym tą samą ręką (całą dłonią) może on wskazać miejsce na skrzyżowaniu do chwilowego zatrzymania pojazdu.

Gesty upewniające uczestników ruchu o utrzymaniu kierunku jazdy i ponaglenie ruchu pojazdów nadjeżdżających z prawej lub lewej strony

- 1) prawą ręką od wyprostowanego ramienia w kierunku nadjeżdżających pojazdów do lewego barku na wysokości twarzy, zginając rękę w łokciu i utrzymując dłoń pionowo, stroną zewnętrzną do nadjeżdżających pojazdów (fot. 6a, 6b),
- 2) lewą ręką od wyprostowanego ramienia w kierunku nadjeżdżających pojazdów, zginając ją za siebie tak, aby dłoń znalazła się na wysokości lewego ucha (fot. 7a, 7b i 7c).

● Fot. 6a

● Fot. 6b

● Fot. 7a

● Fot. 7b

● Fot. 7c

● Fot. 8

**Przepuszczenie przez skrzyżowanie lewo-
skrętów nadjeżdżających z prawej strony**

Zatrzymanie pojazdu nadjeżdżającego z prawej strony następuje przez podniesienie prawej ręki, tak aby ramię i przedramię tworzyły kąt zbliżony do prostego, a wewnętrzna strona dłoni była zwrócona w kierunku zatrzymywanych pojazdów; dłoń powinna znajdować się na wysokości głowy lub nieco wyżej (fot. 8).

W celu przepuszczenia pojazdów jadących z lewej strony i skręcających w lewo, bez objeżdżania kierującego ruchem, kierujący ruchem wykonuje następujące czynności:

- 1) ustala odpowiedni moment do zatrzymania pojazdów; przyspiesza ruch tych, które znajdują się blisko skrzyżowania (wykonując gesty upewniające);
- 2) daje polecenie zatrzymania się (w miejscu wskazanym przez policjanta);
- 3) po upewnieniu się, że kierujący pojazdami zauważyli sygnał i stosują się do niego, wyciąga prawą rękę lekko zgiętą w łokciu przed siebie (dłoń w płaszczyźnie pionowej, palce złączone) i wysuwa lewą nogę do przodu (fot. 9a i 9b);

● Fot. 9a

● Fot. 9b

- 4) po uzyskaniu pewności, że pojazdy się zatrzymały, odwraca głowę w kierunku pojazdów skręcających w lewo, wyciąga lewą rękę w bok, wskazując pojazd skręcający, i łukiem w płaszczyźnie poziomej, poruszając ją w kierunku nadgarstka prawej ręki, daje polecenie opuszczenia skrzyżowania w lewo (fot. 10a i 10b).

● Fot. 10a

● Fot. 10b

● Fot. 11

W celu przepuszczenia kolejnych nadjeżdżających lewoskrętów, kierujący ruchem powtarza ruchy ręki tak, aby każdy skręcający w lewo je widział i przyspieszał jazdę, w miarę jak stają się one szybkie i energiczne.

Przepuszczenie przez skrzyżowanie lewoskrętów nadjeżdżających z prawej strony

W celu zatrzymania pojazdu nadjeżdżającego z lewej strony kierujący ruchem wyciąga w bok lewą rękę zgiętą w łokciu, przedramię i dłoń skierowane w górę, dłoń zwrócona wewnętrzną stroną w kierunku zatrzymywanych pojazdów (fot. 11).

W celu przepuszczenia pojazdów jadących z prawej strony i skręcających w lewo, bez objeżdżania kierującego ruchem, kierujący ruchem wykonuje następujące czynności:

- 1) zatrzymuje pojazdy nadjeżdżające z lewej strony przez podniesienie pionowo w bok lewej ręki, zgiętej w łokciu pod kątem zbliżonym do prostego, tak aby wewnętrzna strona dłoni (palce złączone) była zwrócona do nadjeżdżających pojazdów;
- 2) prawą ręką wskazuje pierwszy pojazd skręcający w lewo z prawej strony i przenosząc ją górną za siebie na wysokości prawej części karku – zezwala na skręcenie w lewo za sobą (fot. 12a i 12b).

● Fot. 12a

● Fot. 12b

Ruchy wykonywane przez policjanta prawą ręką powinny być powtarzane, aby każdy skręcający w lewo je widział i przyspieszał jazdę, w miarę jak stają się one szybkie i energiczne.

Zmiana kierunku ruchu

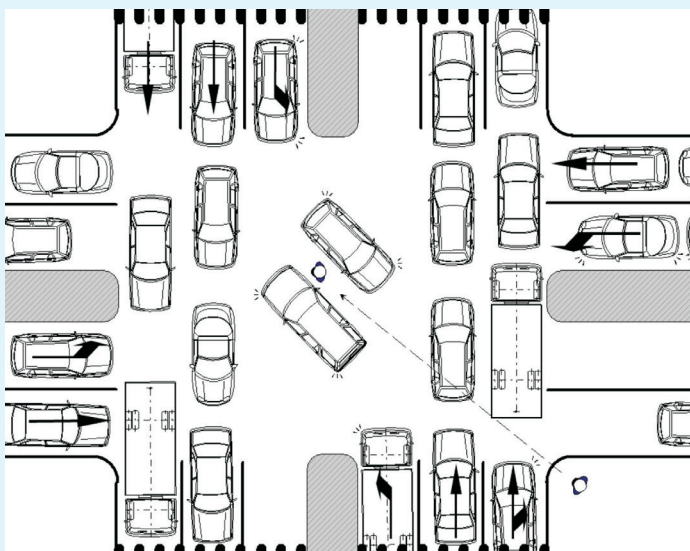
W celu wykonania zmiany kierunku ruchu kierujący ruchem wybiera najdogodniejszy moment, a następnie:

- 1) podnosi prawą rękę przodem do góry, tak aby dłoń znalazła się powyżej głowy, a ręka była lekko zgięta w łokciu (fot. 2a, 2b i 2c); podczas podnoszenia ręki i po zakończeniu tej czynności kierujący ruchem upewnia się, czy wszyscy uczestnicy ruchu zastosowali się do sygnału zabraniającego wjazdu i wejścia na skrzyżowanie;
- 2) wykonuje zwrot o 90° w lewo lub w prawo z podniesioną prawą ręką do góry, po upewnieniu się, że wszyscy opuścili skrzyżowanie;
- 3) wyciąga poziomo obie ręce w bok na wysokość barków (fot. 3);
- 4) prawą ręką zgiętą w łokciu wykonuje ruch łukiem przed sobą (dłoń na wysokości twarzy) do lewego barku; jednocześnie lewą rękę zgina w łokciu i kieruje w górę za siebie na wysokość lewego ucha, po czym obie ręce opuszcza w dół wzdłuż tułowia (fot. 4).

3.

Przygotowanie do kierowania ruchem na skrzyżowaniu

Ręczne kierowanie ruchem drogowym jest przedsięwzięciem trudnym i wymagającym dużego skupienia policjanta. Musi on posiadać wiedzę teoretyczną i odpowiednie umiejętności, które pozwolą na osiągnięcie założonego celu po wejściu na skrzyżowanie. Celem jest przede wszystkim usprawnienie ruchu na skrzyżowaniu, jego ewentualne odblokowanie i dbanie o to, żeby cały czas było przejezdne. Choć dopuszczalne jest kierowanie ruchem przy włączonej sygnalizacji świetlnej, to powinno się unikać takich sytuacji. Często bowiem kierujący, zbliżając się do skrzyżowania, nie są należycie skupieni na tym, co się wokół nich dzieje, więc gdy zobaczą policjanta, który nakazuje im wjazd na skrzyżowanie podczas nadawanego czerwonego sygnału świetlnego, mogą być nieco zdezorientowani tą sytuacją, co spowoduje dodatkowe utrudnienia w ruchu. Dlatego podczas ręcznego kierowania ruchem drogowym sygnalizacja świetlna powinna być wyłączona (jeżeli taka sygnalizacja występuje).

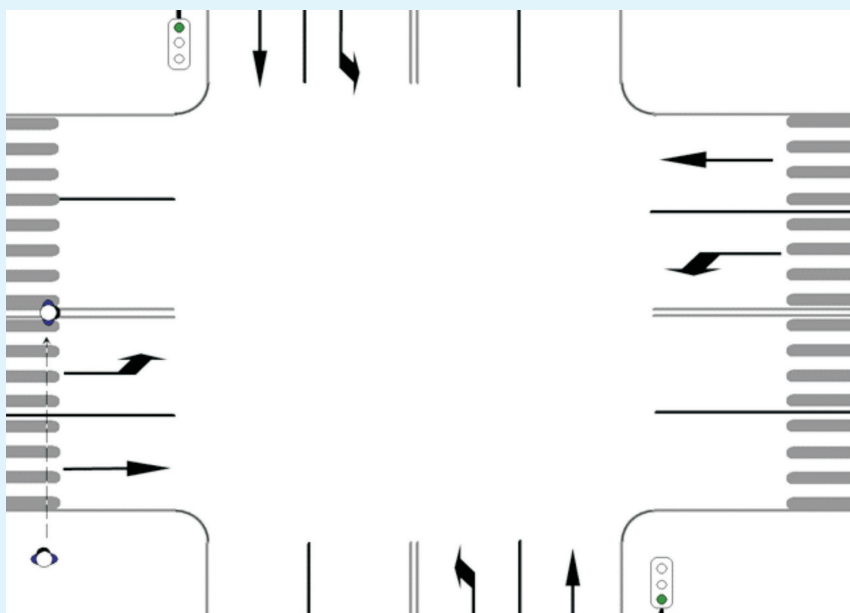

● Rys. 1

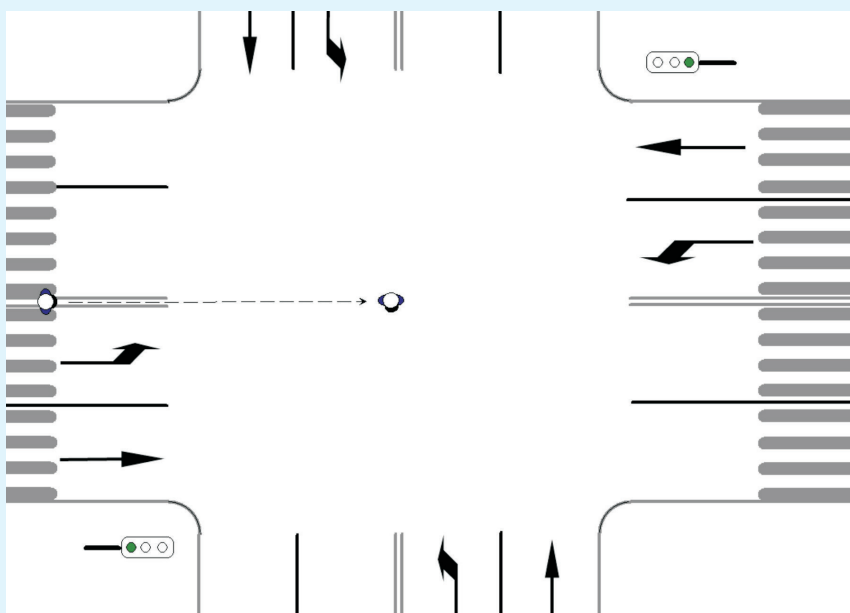
Po przybyciu na skrzyżowanie, w zależności od zastanej sytuacji (nie zawsze musi to być utrudnienie w ruchu), możemy w różny sposób przejść do jego centralnego punktu. Poniżej przedstawione są dwa „sposoby” przemieszczania się osoby kierującej ruchem na środek skrzyżowania. **Rys. 1** przedstawia sposób wejścia na skrzyżowanie w sytuacji, gdy jest ono zablokowane przez pojazdy i interwencja odpowiedniej osoby jest natychmiast niezbędna w celu jego udrożnienia.

Osoba przemieszcza się najkrótszą drogą do centralnego punktu, skąd będzie najlepiej widoczna dla wszystkich uczestników ruchu.

Rys. 2a i 2b przedstawiają sposób wejścia na skrzyżowanie przy włączonej sygnalizacji świetlnej (sygnalizacja jest wyłączana przez inną osobę, gdy kierujący ruchem zajmie pozycję centralną na skrzyżowaniu).

● Rys. 2a

● Rys. 2b

4.

Ruch wahadłowy

Utrudnienia w ruchu pojazdów mogą powstać z różnych przyczyn, może to być nieprawidłowo zatrzymany pojazd bądź wypadek drogowy. Cały obszar wypadku musi być zabezpieczony do oględzin kryminalistycznych. Podczas zabezpieczania przez policjantów miejsca wypadku drogowego nic, co znajduje się na obszarze wypadku, nie może ulec zmianie. Wyjątkiem są stany wyższej konieczności związane z ratowaniem życia lub zdrowia ludzi (np. wyciąganie ofiar wypadku zakleszczonych w samochodzie). Obszar wypadku należy zabezpieczyć przed dostępem osób postronnych.

Jeżeli obszar wypadku drogowego swoim zasięgiem obejmuje całą drogę (jezdnią, pobocze, chodnik, droga dla rowerów), niezbędne jest całkowite wstrzymanie ruchu drogowego na odcinku drogi, który obejmuje obszar wypadku. W sytuacji gdy obszar wypadku drogowego zajmuje tylko część drogi i możliwe jest wydzielenie poza tym obszarem chociażby jednego pasa ruchu, policjanci zabezpieczający miejsce wypadku mogą zorganizować ruch wahadłowy.

Ruch wahadłowy polega na naprzemiennym przepuszczaniu pojazdów z przeciwnych stron poprzez ręczne sterowanie ruchem przez policjanta. Ruch wahadłowy może być zorganizowany:

- jeżeli jest wolny pas ruchu, po którym mogą poruszać się pojazdy,
- przynajmniej jeden z policjantów nie wykonuje innych czynności związanych z zabezpieczaniem wypadku drogowego.

Brak możliwości zorganizowania ruchu wahadłowego powoduje konieczność zablokowania ruchu oraz zorganizowania objazdu.

Sterowanie może być jednoosobowe lub wieloosobowe (najczęściej dwuosobowe). Policjant (lub policjanci) podają kierującym sygnały, które otwierają lub zamykają ruch. Są to sygnały takie same jak w przypadku kierowania ruchem na skrzyżowaniu, dostosowane do potrzeb regulacji ruchem wahadłowym.

Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta

Jeden policjant, chcąc kierować ruchem wahadłowym, musi zająć miejsce, z którego będzie widoczny dla kierujących z obu stron.

Po zajęciu odpowiedniego miejsca podaje sygnał wstrzymania ruchu dla pojazdów, które dotychczas (na podstawie przepisów ruchu drogowego) mogły korzystać z przejazdu wolnym pasem ruchu. Po zatrzymaniu ruchu podaje sygnał do otwarcia ruchu z przeciwnego kierunku. Po przepuszczeniu określonej liczby pojazdów wstrzymuje ten ruch i otwiera go z kierunku przeciwnego do czasu przywrócenia normalnego ruchu. Sygnały podawane przez policjanta regulującego ruch wahadłowy są proste i powinny być czytelne dla kierujących. Chcąc zatrzymać

ruch z lewej strony, policjant podnosi lewą rękę zgiętą w łokciu pod kątem 90 stopni – palce dłoni złączone, dłoń skierowana w stronę nadjeżdżających pojazdów, twarz zwrócona w stronę kierującego pierwszym pojazdem. Sygnał jest pokazywany do momentu zatrzymania ruchu.

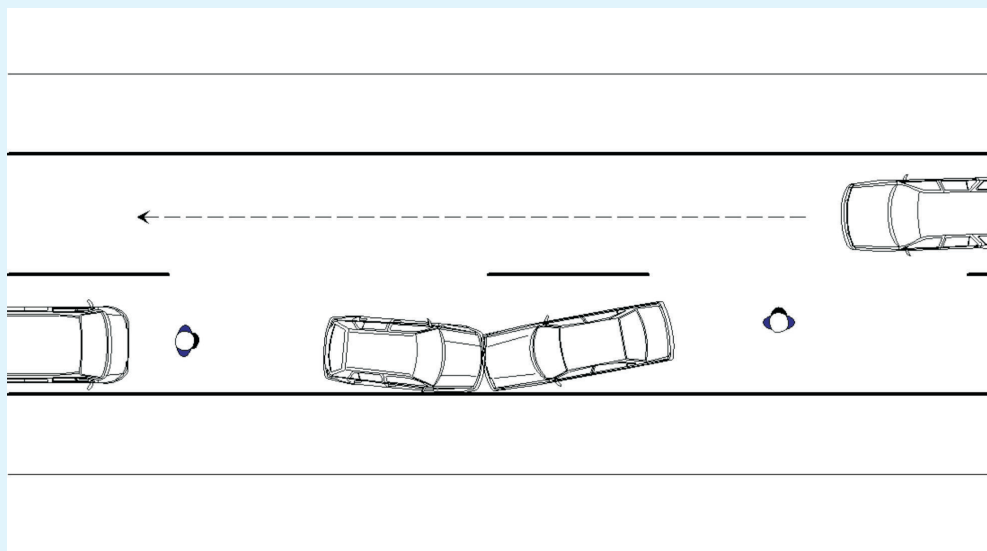
Po wstrzymaniu ruchu z lewej strony policjant pokazuje sygnał otwarcia ruchu z prawej strony. W tym celu prawą rękę wyciąga poziomo w prawą stronę, w kierunku stojących pojazdów – palce dłoni złączone, dłoń ułożona poziomo, twarz zwrócona w stronę kierującego pierwszym pojazdem. Następnie ugina rękę w łokciu, przeciągając dłoń do pionu na wysokość lewego ucha. Po chwilowym utrzymaniu ręki w tym geście swobodnie ją opuszcza. Kierowanie ruchem dla pojazdów jadących z kierunku przeciwnego wykonuje się tak samo lewą ręką.

Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów

Ruchem wahadłowym może kierować więcej niż jeden policjant. Najczęściej są to zespoły dwuosobowe. Taki sposób regulacji ruchem jest wygodniejszy dla policjantów. Wymaga jednak dużego zgrania. Każdy błąd może spowodować równoczesny wjazd na wolny pas ruchu pojazdów jadących z przeciwnych kierunków. Należy zatem zachować spokój i wielką uwagę.

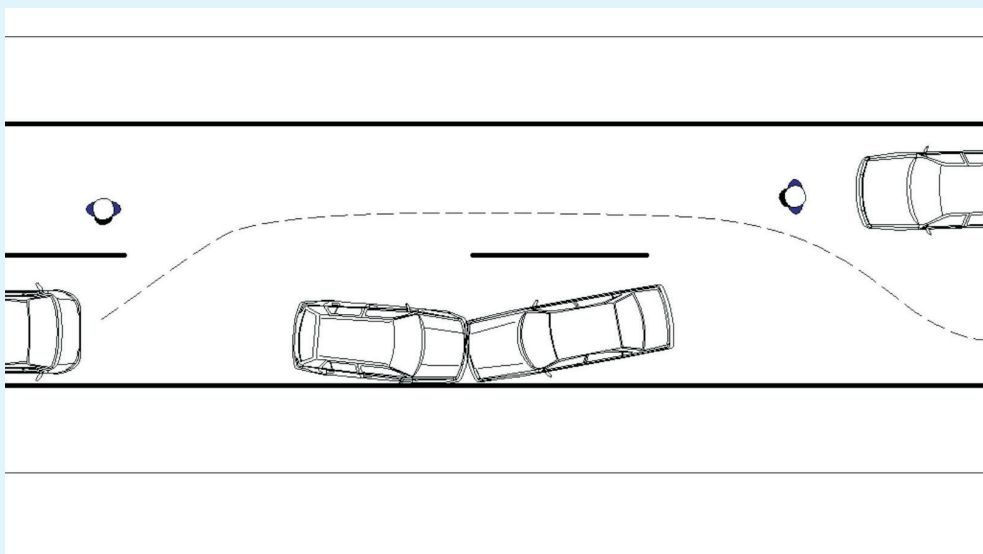
Policjanci kierujący ruchem wahadłowym powinni zacząć od ustalenia, który z nich będzie tzw. wiodącym, czyli tym, który będzie podawał sygnał do zmiany kierunku otwarcia ruchu. Policjanci muszą zająć pozycje z obu stron miejsca wypadku, tak aby byli widoczni dla kierujących oraz, jeżeli to możliwe, aby wzajemnie się widzieli, muszą też mieć możliwość wzajemnego porozumiewania się (np. poprzez radiostacje, użycie gwizdka służbowego).

Policjanci kierujący ruchem wahadłowym we dwójkę po dojściu na miejsce wypadku powinni ustawić się zgodnie z aktualnie otwartym lub wstrzymanym ruchem: policjant od strony ruchu otwartego – równoległe do jadących pojazdów, policjant od strony ruchu wstrzymanego – przodem bądź tyłem do stojących pojazdów (rys. 3).

● Rys. 3

Po zajęciu pozycji policjant wiodący pokazuje gest wskazujący na zamiar zmiany kierunku przejazdu – podnosi prawą rękę. Dla kierujących pojazdami nadjeżdżającymi z jego strony jest to odpowiednik sygnału żółtego sygnalizacji świetlnej. Są oni zobowiązani się zatrzymać. Drugi policjant, widząc sygnał wiodącego, również podaje kierującym od swojej strony sygnał wskazujący, że za chwilę ruch z tej strony zostanie otwarty – podnosi prawą rękę. Dla kierujących stojących z jego strony jest to odpowiednik sygnału żółtego z czerwonym sygnalizacji świetlnej. Wiodący, widząc, że drugi policjant zrozumiał jego sygnał i nadał swój sygnał, wykonuje zwrot o 90 stopni w lewo, w kierunku zatrzymanych pojazdów i opuszcza rękę. Jest to dla nich odpowiednik sygnału czerwonego. Drugi policjant, po sprawdzeniu, że ruch pojazdów z drugiej strony został zablokowany, wykonuje zwrot o 90 stopni w prawo i jednocześnie opuszcza rękę. Jest to odpowiednik sygnału zielonego sygnalizacji świetlnej. Następnie bez zwłoki wykonuje gest upewniający kierujących o utrzymaniu kierunku. O kolejnej zmianie kierunku ruchu decyduje policjant wiodący, podnosząc prawą rękę. Dla kierujących z jego strony, oczekujących na otwarciu ruchu, jest to odpowiednik sygnału żółtego z czerwonym. Drugi policjant, widząc ten sygnał wiodącego, podnosi prawą rękę. Dla kierujących jadących z jego kierunku jest to odpowiednik sygnału żółtego i są oni zobowiązani się zatrzymać. Kiedy ruch zostanie zatrzymany, policjant wykonuje zwrot o 90 stopni w lewo i jednocześnie opuszcza rękę. Jest to odpowiednik sygnału czerwonego sygnalizacji świetlnej. Wiodący, po upewnieniu się, że ruch z drugiej strony został zablokowany, wykonuje zwrot o 90 stopni w prawo, jednocześnie opuszczając rękę. Jest to odpowiednik sygnału zielonego sygnalizacji świetlnej. Następnie bez zwłoki wykonuje gest upewniający kierujących o utrzymaniu kierunku (rys. 4).

● Rys. 4

5.

Kierowanie ruchem na skrzyżowaniach

5.1. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniu, po którym odbywa się ruch pojazdów szynowych

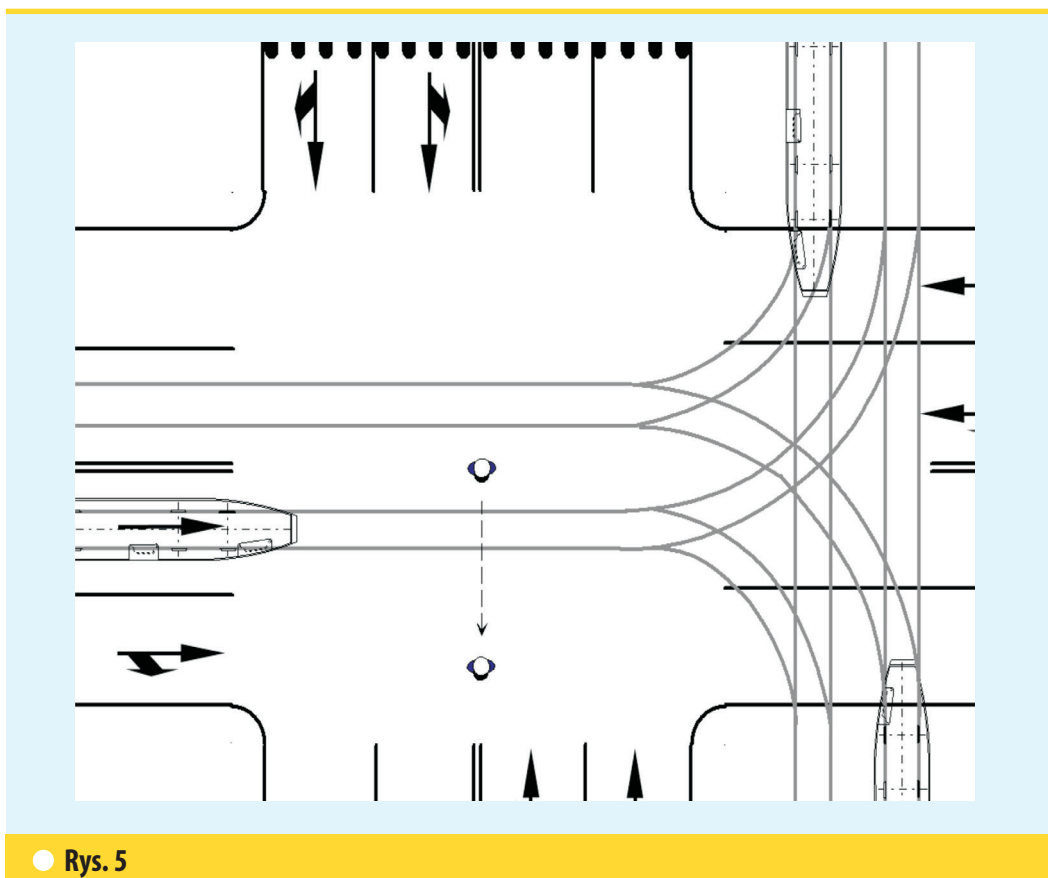
Ręczne kierowanie ruchem na skrzyżowaniu, gdzie odbywa się ruch pojazdów szynowych, nie wymaga od kierującego żadnych dodatkowych umiejętności. Podstawowym zadaniem kierującego ruchem jest zadbanie, by pojazd szynowy bezpiecznie przejechał i opuścił skrzyżowanie. Torowisko dla pojazdów szynowych często wytyczone jest w jezdni na pasie ruchu. Pojazd szynowy porusza się wtedy w rzędzie innych pojazdów i często jego kierunek poruszania się koliduje z kierunkiem ruchu innych uczestników drogi. Na rys. 5 przedstawiono takie przykładowe

skrzyżowanie oraz pozycję osoby kierującej ruchem. Jeżeli do skrzyżowania nie zbliża się pojazd szynowy, kierujący ruchem zajmuje pozycję centralną. Opuszcza to miejsce, gdy przez skrzyżowanie będzie przejeżdżał taki pojazd, jednak trzeba pamiętać, aby cały czas starać się być widocznym dla innych uczestników ruchu. W tej konkretnej sytuacji najlepszym wyjściem będzie przepuszczenie pojazdu szynowego w momencie, gdy będziemy przystępować do zmiany kierunku ruchu i swoją postawą (fot. 13) będziemy o tym informować kierujących i pieszych.

Trzymając prawą rękę cały czas w górze (zakaz wjazdu na skrzyżowanie), dajemy sygnał kierującemu pojazdem szynowym (po wcześniejszym upewnieniu się) o możliwości kontynuowania jazdy. Rozporządzenie w sprawie kierowania ruchem drogowym nie precyzuje gestu, jaki powinniśmy pokazać w tej sytuacji. Musi być on jednak czytelny i jednoznaczny dla kierującego pojazdem szynowym (rys. 5).

● Fot. 13

● Rys. 5

5.2. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniu w parach

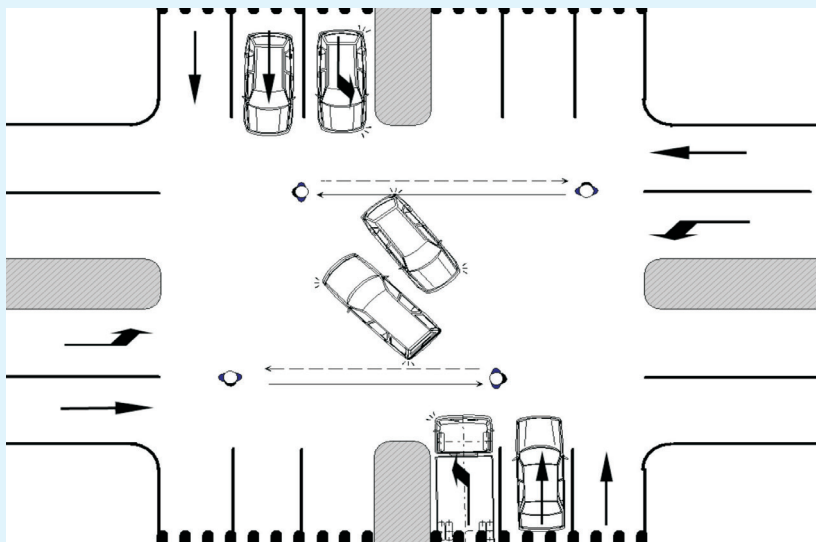
Na skrzyżowaniach klasycznych jednojezdniowych jeden policjant bez problemu pokieruje ruchem. Jednak na skrzyżowaniach rozległych powierzchniowo, gdzie przecinają się jezdnie o dwóch, trzech i więcej pasach ruchu w jednym kierunku, potrzebna jest obecność dwóch policjantów. Taki sposób kierowania jest niezbędny dla bezpieczeństwa policjantów, jak i innych uczestników ruchu. Kierowanie ruchem na skrzyżowaniu w parach jest czynnością skomplikowaną i wymaga w tym zakresie wiedzy teoretycznej i doświadczenia praktycznego na wysokim poziomie.

Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym mówi:

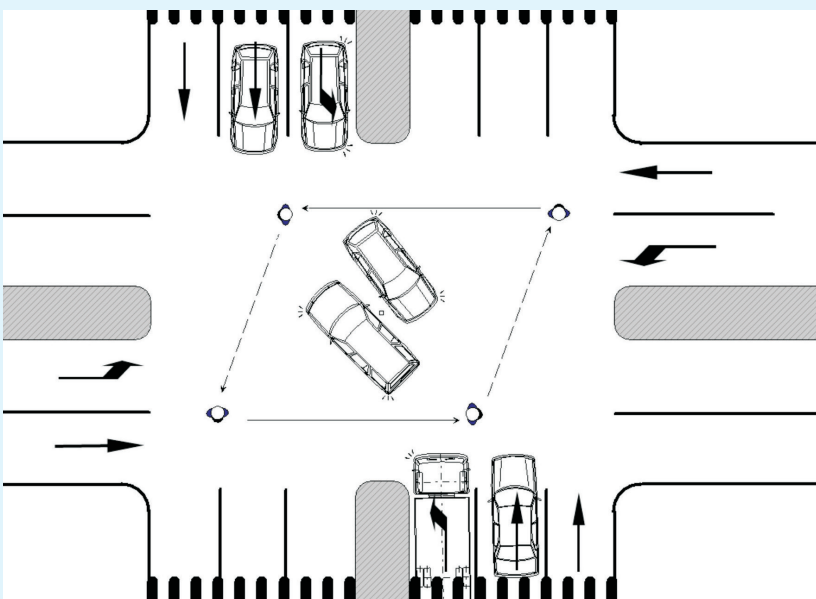
§ 1. 2. *Podjęwszy kierowanie ruchem, policjant lub żołnierz, o którym mowa w ust. 1, zwany dalej „kierującym ruchem”, powinien zająć miejsce na skrzyżowaniu zapewniające jego dobrą widoczność i bezpieczeństwo oraz sprawne i skuteczne wykonywanie czynności związanych z kierowaniem ruchem.*

Aby skutecznie zastosować się do tych poleceń na rozległym skrzyżowaniu, musi pojawić się więcej niż jeden policjant. Zajmują oni pozycje, w których będą widoczni dla wszystkich uczestników ruchu pokonujących to skrzyżowanie, zarówno zmotoryzowanych, jak i pieszych, a jednocześnie ich własne bezpieczeństwo będzie na najwyższym możliwym poziomie.

Na rys. 6 i 7 przedstawiono sposoby poruszania się osób kierujących ruchem na skrzyżowaniu, ich pozycje względem siebie oraz innych uczestników ruchu.

● Rys. 6

● Rys. 7

Sposoby prezentacji czynności kierowania ruchem podczas nauki

○ **Prezentacja czynności w normalnym tempie bez komentarza.**

Prowadzący zajęcia w kolejności prezentuje postawy i gesty, jakie są wykonywane przez policjanta w trakcie kierowania ruchem drogowym.

○ **Prezentacja czynności w zwolnionym tempie z komentarzem.**

Prowadzący wykonuje kolejno postawy i gesty, opisując na bieżąco prawidłowy sposób ich wykonania. Zwraca szczególną uwagę na:

- postawę policjanta;
- płynność i czytelność gestów;
- zgodność gestów z ich opisem podanym w rozporządzeniu MSWiA z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym.

○ **Powtórzenie prezentowanych czynności w normalnym tempie bez komentarza.**

ZAKOŃCZENIE

Wszyscy kierujący są zobowiązani do wykonywania poleceń wydawanych przez policjanta lub inną osobę uprawnioną do kierowania ruchem. Zgodnie z hierarchią ważności sygnały dawane przez kierującego ruchem są ważniejsze niż sygnalizacja świetlna, znaki drogowe oraz przepisy prawa o ruchu drogowym. Należy podkreślić, iż potrzeba wielu godzin ćwiczeń w warunkach symulowanych, by móc już w rzeczywistości na skrzyżowaniu kierować ruchem zgodnie z obowiązującymi zasadami.

BIBLIOGRAFIA

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 143).

Zarządzenie nr 25/93 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 czerwca 1993 r. w sprawie sposobu używania gwizdka sygnałowego przez policjantów.

Zarządzenie nr 609 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów (Dz. Urz. KGP Nr 13, poz. 100, z późn. zm.).

M. Zbrzeźny, P. Mroczkowski, D. Kulikowski, *Kierowanie ruchem drogowym*, Wydawnictwo CSP, Legionowo 2013.

Załącznik 1**Zarządzenie nr 25/93 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 czerwca 1993 r.
w sprawie sposobu używania gwizdka sygnałowego przez policjantów**

Na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 149, zm. z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254) oraz w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 października 1991 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. Nr 102, poz. 445, zm. 1992 r. Nr 46, poz. 208), § 30 rozporządzenia Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 11 stycznia 1993 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 32, poz. 145) i § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 grudnia 1983 r. w sprawie organizacji zasad kontroli ruchu drogowego (Dz. U. Nr 75, poz. 341) zarządza się, co następuje:

§ 1

Wprowadza się do stosowania w jednostkach Policji „Instrukcję o sposobie używania gwizdka sygnałowego przez policjantów”, stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§ 2

Wycofuje się z użycia służbowego zarządzenie nr 63/56 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej z dnia 10 grudnia 1956 r. w sprawie użycia gwizdka sygnałowego przez funkcjonariuszy MO (częściowo uchylone zarządzeniami Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przepisów ubiorczych funkcjonariuszy MO: Nr 75/69 z dnia 30 października 1969 r. i Nr 55/74 z dnia 30 lipca 1974 r.), które utraciło moc obowiązującą.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik do zarządzenia nr 25/93 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 czerwca 1993 r.

Instrukcja o sposobie używania gwizdka sygnałowego przez policjantów

1. Gwizdka sygnałowego używa się w celu:
 - a) uzyskania pomocy innego policjanta,
 - b) zwrócenia uwagi na podawane przez policjanta sygnały lub polecenia oraz w celu ostrzeżenia uczestników ruchu drogowego o grożącym niebezpieczeństwie lub sygnalizacji między policjantami,
 - c) sprawnego przeprowadzania akcji operacyjnych lub prewencyjnych, gdy niemożliwe jest posługiwanie się innymi znakami umownymi.
2. Ustala się następujące rodzaje sygnałów:
 - a) sygnał długi trwający powyżej 3 sekund – „ratunkowy”, „żądanie pomocy”,
 - b) sygnał krótki trwający 1 sekundę i powtarzany – „uwaga”, „ostrzeżenie”, „sygnał porządkowy”,
3. Komendanci jednostek Policji mogą – na okres akcji operacyjnych lub prewencyjnych – ustalać inne rodzaje i znaczenie sygnałów.
4. Na sygnał żądanie pomocy, o którym mowa w ust. 2 lit. a, wszyscy policjanci zobowiązani są do natychmiastowego udania się na miejsce, z którego sygnał pochodzi i udzielenia pomocy policjantowi, który jej wzywał.
5. Komendanci jednostek Policji przeszkolą podległych policjantów w zakresie sposobu użytkowania gwizdka sygnałowego.
6. Policjanci noszą gwizdek sygnałowy w kieszeni kurtki, spodni lub płaszcza, niezależnie od użytkowanego zestawu ubiorczego.

Opracowano: w Biurze Prewencji KGP.

